
VII. szám 2014. október

OMK HÍRLEVÉL

Tartalom

TARTALOM.....	1
KEDVES OLVASÓK!	2
ŐSZEL INDULÓ KÉPZÉSEINK	2
A TATÁN MEGVALÓSULÓ ÉPÍTÉSI BERUHÁZÁS ELŐREHALADÁSA.....	3
VÁLTOZÁSOK A 2013. ÉVI V. TÖRVÉNY HATÁLYBA LÉPÉSÉT KÖVETŐEN	3
AZ OMK SZOLGÁLTATÁSAI TOVÁBBRA IS A RENDELKEZÉSÉRE ÁLLNAK.....	6
ÉLETMINŐSÉG – MINŐSÉGI ÉLET?	6
A KAPCSOLATHÁLÓZATRÓL DIÓHÉJBAN.....	10
ÚJ TELEFONOS ALKALMAZÁS LÁTÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEKNEK.....	12
FEHÉR BOT HETEK PROGRAMSOROZAT A VÁI-BAN	14
HOGYAN LEHET KAPCSOLATBA LÉPNI VELÜNK?	15

Kedves Olvasók!

Októberi hírlevelünkben számos érdekes szakmai cikket teszünk közzé: olvashatnak az életminőség lélektani megközelítéséről szerzett látássérülés esetében, az egyén kapcsolathálózatáról a szociális jólét szemszögéből, az új PTK néhány, ám sok embert érintő változásáról, és végül hírt adunk egy új, látássérült felhasználóknak kifejlesztett alkalmazásról.

A TÁMOP projekt haladásáról is tudósítunk: bemutatjuk a tatabányai rehabilitációs központ építésének haladását, és nem utolsósorban szeretnénk felhívni figyelmüket a VÁI OMK szervezésében az őszi induló képzésekre is.

Jó olvasást kívánunk!

a Szerkesztők

Ősszel induló képzéseink

A VÁI Országos Módszertani Központja két képzést indít ez év őszén fogyatékos személyeket segítő szakemberek számára.

2014. november 6-án indul a **Fogyatékos személyek családtagjainak támogatása** című 40 órás szakmai tanfolyam, amely a felnőttképzési és a szociális akkreditációs eljárásban is minősített. Ezt a tanfolyamot azoknak ajánljuk, akik munkájuk révén kapcsolatba kerülnek fogyatékos személyekkel, valamint családtagjaikkal, és szeretnének hatékonyabb segítséget nyújtani számukra.

A képzés során a résztvevők gyakorlattá konvertálható ismereteket és a segítő munkában sikeresen alkalmazható módszereket sajátítanak el, amelyek révén megfelelő támogatást tudnak nyújtani a fogyatékos személyeknek és hozzátartozóiknak.

A tematikában helyet kapott a szemléletformálás, az érdekképviselet és az érdekérvényesítés fontossága. Kiemelten foglalkozunk a családi rendszerrel, a családdinamika működésével, változásával és a beavatkozás lehetőségeivel. A krízisintervenció, a hatékony kommunikáció, a konfliktuskezelés és stresszkezelés elméleti és gyakorlati alapjainak elsajátítása gazdagítja a résztvevők technikai és módszertani eszköztárát.

2014. november 13-án 30 órás személyiségfejlesztő foglalkozást indítunk **Fogyatékos emberek krízishelyzetben történő támogatása** címmel, amely szintén minősített a felnőttképzési és a szociális akkreditációban. A tréningre olyan szakembereket várunk, akik munkájuk során gyakran találkoznak fogyatékos személyekkel, és szeretnének támogatást nyújtani nekik a krízishelyzetek leküzdésében.

A továbbképzés során a személyiség fejlesztésén túl a résztvevők olyan praktikus elméleti és gyakorlati tudáshoz jutnak, amelyet sikerrel alkalmazhatnak a mindennapi munkájukban.

Mindkét képzés a TÁMOP 5.4.7-12/1-2012-0001 projekt támogatásával ingyenesen vehető igénybe!

Az érdeklődők bővebb információt a mellékletben található Tájékoztatókban olvashatnak, illetve Virányi Árpádtól, a képzési koordinátortól kaphatnak a Hírlevél végén található elérhetőségeken.

A Tatán megvalósuló építési beruházás előrehaladása

Előző hírlevelünkben már beszámoltunk a TIOP-3.2.2-12/1-2013-0001 azonosító számú, „A komplex rehabilitációhoz szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése” című kiemelt projekthez kapcsolódó sikeres közbeszerzésről és a munkálatok kezdetéről. A projekt keretei között egy új, a látássérült személyek komplex rehabilitációjára, valamint a célcsoport és a velük foglalkozó szakemberek továbbképzésére szolgáló, 2 605 m²-es épület és közel 10 ezer m²-es udvarának kialakítására és berendezésére irányul.

2014. 08. 22-én, a szükséges bontási és alapozási munkálatokat követően, Czibere Károly, az EMMI szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára, Soltész Miklós, az egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkár, Szabóné Berta Irén, a VÁI igazgatója és Michl József, Tata város polgármestere ünnepélyes keretek között közösen helyezték el a rehabilitációs és módszertani központ alapkövét.

A beruházás az ütemtervnek megfelelően zajlik, így október közepére várhatóan elkészül az épület tartószerkezete, és a hónap végéig elvégzik a külső szigetelést is, novembertől pedig megkezdődnek a belső munkálatok. Így megszűnnek, illetve nagymértékben lecsökkennek a szerkezetépítéssel járó zajok (zsaluzatok készítése, bontása, betonkeverő autók forgalmi zaja).

Abból az alkalomból, hogy szerkezet építése eléri az épület legmagasabb pontját, 2014. 10. 10-én bokrétaünnepélyt tartunk, és ennek alkalmából a meghívottak mellett vendégül látjuk az építkezésben dolgozókat is.

További lépésként a VÁI a város vezetésével közösen vizsgálja annak lehetőségét, hogy a leendő kliensek számára a központ és környékének megközelítése minél egyszerűbb és biztonságosabb legyen.

*Horváth Zoltán
projektmenedzser
TIOP-3.2.2-12/1-2013-0001*

Változások a 2013. évi V. törvény hatályba lépését követően

A 2013. évi V. törvény, az új Ptk. 2014. március 15-én lépett hatályba. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk, hogy milyen változásokat hozott a jogszabály. Képernyőolvasó szoftvert használó olvasóink figyelmébe ajánljuk, hogy a könnyebb követhetőség érdekében az új Ptk. szerinti változásokat (a kurzívval szedett mondatokat) az érintett szövegrészek elején és végén *** csillaggal jelöltük.

A szülői felügyeleti jog gyakorlása, kapcsolattartás, valamint eljárási szabályok

A bíróság, anélkül, hogy a házasság megromláshoz vezető körülményeket vizsgálná, bármelyik házastárs kérelmére felbontja a házasságot, ha az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott, ha azt a házastársak végleges elhatározáson alapuló, befolyásmentes megegyezésük alapján közösen kérik. Erre akkor van lehetőség, ha a házastársak a közös gyermek tekintetében a szülői felügyelet gyakorlása, a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, a gyermek tartása, a házastársi közös lakás használata, valamint – ez iránti igény esetén – a házastársi tartás kérdésében megegyeztek, és perbeli egyezségüket a bíróság jóváhagyta.

***Ha a házastársak közös szülői felügyeletben állapodnak meg, nem kell a kapcsolattartás kérdésében megegyezniük, a gyermek lakóhelyét azonban meg kell

határozniuk.*** Ám abban az esetben, ha nem közös szülői felügyeletben állapodnak meg a szülők, a kapcsolattartásról a házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti perben egyezséget köthetnek; egyezségük hiányában a kapcsolattartásról – kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból – a bíróság dönt.

Ha nincs folyamatban házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti per, akkor a szülők megegyezésének hiányában a gyámhatóság dönt a kapcsolattartásról. A döntés előtt az érdekeltet és az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket (új fogalom) meg kell hallgatni. A bíróság vagy a gyámhatóság a kapcsolattartásról a gyermek korának, egészségi állapotának, életkörülményeinek, a szülők személyes körülményeinek és a gyermek véleményének figyelembevételével rendelkezik. ****Ha a bíróság döntött a kérdésben, a kapcsolattartás megváltoztatását a határozat jogerőre emelkedésétől számított két éven belül a bíróságtól lehet kérni.****

A házasság felbontásánál a közös gyermek érdekét figyelembe kell venni; elsődlegesen kell érvényesülnie a szülői felügyelet gyakorlásának, a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartásnak és a gyermek tartásának rendezése során.

Ha szülők külön élnek – megállapodásuk vagy a gyámhatóság vagy a bíróság eltérő rendelkezése hiányában –, közösen gyakorolják a szülői felügyeleti jogot. A különélő szülőknek a közös szülői felügyelet gyakorlása során biztosítaniuk kell gyermekük kiegyensúlyozott életvitelét. Közös szülői felügyelet esetén, azonnali intézkedést igénylő esetben a szülő a gyermek érdekében – a másik szülő késelem nélkül történő értesítése mellett – önállóan dönthet.

Abban az esetben, ha a különélő szülők gyermeke hosszabb ideje az egyik szülő háztartásában él és ott nevelkedik, a szülői felügyelettel kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket egymás között megoszthatják, de megállapodhatnak abban is, hogy a szülői felügyeletet csak egyikük gyakorolja. Ezekről a döntésekről a bíróság ítélettel határoz.

A szülők közös kérelmére a bíróság – a gyermek érdekét mérlegelve – a közös szülői felügyeletre és ezzel összefüggésben a gyermek lakóhelyére vonatkozó egyezségét jóváhagyja, vagy arról ítélettel határoz. Ha közös szülői felügyelet gyakorlása során a szülők már nem tudnak együttműködni, a bíróság a közös szülői felügyeleti jogot bármelyikük kérelmére megszünteti.

Jelentős változás és lényegesen gyorsítja az eljárást, hogy ha a különélő szülők a közösen gyakorolt felügyeleti jogok körében – kivéve a lelkiismereti és vallásszabadság körébe tartozó kérdéseket – nem tudnak megegyezni, a bíróság helyett minden esetben a gyámhivatalhoz fordulhatnak vitájuk eldöntése érdekében. Ilyen esetekben a gyámhatóság hozza meg a döntést, és mivel a gyámhivatal eljárási határideje csak 30 nap, nem kell hónapokat várni a bírósági tárgyalásra.

A szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezésére akkor kerül sor, ha a különélő szülők nem tudnak megállapodni a szülői felügyeleti jog gyakorlásáról. Ezekben az esetekben kérelemre, vagy a gyermek érdekében hivatalból a bíróság dönt arról, hogy a szülői felügyeletet melyik szülő gyakorolja. A bíróság azt mérlegeli a döntés során, hogy a gyermek testi, szellemi és erkölcsi fejlődése melyik szülőnél biztosítható a legkedvezőbbben.

A bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.

Az új Ptk. szerint, ha a jogaikat közösen gyakorló anya és apa nem kezelik megfelelően –

„azaz úgy, mintha az a sajátjuk lenne” – gyermekük vagyonát, akkor a gyámhatóság felügyelete alá vonhatja a vagyonkezelést. Elrendelhet számadást, valamint kötelezheti a szülőket, hogy adjanak biztosítékot, vagy bizonyos vagyontárgyakat szolgáltatassanak be a gyámhatóságnak. *****A törvény hatályba lépését követően megszűnt az a korábbi kötelezettség, hogy a gyermek pénzét és értéktárgyait be kell szolgáltatni a gyámhatóságnak.***** Ennek általában akkor volt gyakorlati jelentősége, amikor a gyermek tulajdonában álló ingatlant a szülők értékesítették, és nem vettek nyomban másik ingatlant utódjuk nevére, illetve előfordulhatott az is, hogy a gyermek örökölt vagy ajándékba kapott készpénzt, illetve értéktárgyat. Megszűnt az a kötelezettség, hogy ilyenkor a vételárat vagy a kapott készpénzt gyámhatósági fenntartásos betétkönyvbe kelljen helyezni, illetve az értéktárgyakat beszolgáltatni. *****A korábban beszolgáltatott pénzt és értéktárgyakat a gyámhivataloknak 2014. március 15-e után ki kell adniuk a vagyonkezelő szülőknek.*****

A törvényes öröklés általános rendje

***Az új Ptk. értelmében a törvényes öröklés általános rendje leszármazók öröklése esetén:

- *törvényes örökös elsősorban az örökgyó gyermeke, több gyermek pedig fejenként egyenlő részben örököl;*
- *az öröklésből kiesett gyermek, vagy távolabbi leszármazó után egymás közt egyenlő részekben a kiesett gyermekei örökölnek.****

Korábban csak abban az esetben örökölhették az örökgyó utána a házastársa, ha az örökgyónak leszármazója nem volt. Leszármazók és házastárs hiányában fejenként egyenlő arányban az örökgyó szülői örököltek.

A házastárs öröklése a leszármazó (örökgyó gyermeke) mellett az alábbiak szerint változott. Az örökgyó házastársát, abban az esetben, ha mellette az örökgyónak leszármazó örököse van, megilleti.

- *a holtig tartó hasznélvezeti jog az örökgyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon és*
- ****egy gyermekrész a hagyaték többi részéből;*
- *a hasznélvezeti jog nem korlátozható, és a házastárssal szemben megváltása nem igényelhető;*
- *osztályos egyezségben a házastárssal a gyermekrész helyett az egész hagyatékra kiterjedő holtig tartó hasznélvezeti jog biztosítható.****

A régi szabályozás értelmében mind a házastárs, mind az örökösök kérhetik a házastárs hasznélvezeti jogának megváltását. A házastárs által lakott lakásra, az általa használt berendezési és felszerelési tárgyakra fennálló hasznélvezet megváltását azonban nem lehetett kérni.

A jelenleg hatályos szabályozás értelmében, a házastárs – a jövőre nézve – bármikor igényelheti a hasznélvezeti jog megváltását, ezzel szemben a leszármazót (az örökgyó gyereke) ez a jog nem illeti meg. A hasznélvezeti jog megváltásának a házastárs és a leszármazó méltányos érdekeinek figyelembevételével kell történnie. A megváltásra kerülő vagyonból a házastársat – természetben vagy pénzben – egy gyermekrész illeti meg.

Ha leszármazó nincs, vagy nem örökölhet, akkor az örökgyó házastársa örököli az örökgyóval közösen lakott lakást és a hozzá tartozó berendezési, valamint felszerelési tárgyakat. Az ezen felüli, az előzőekben meghatározott ingatlanon és ingóságokon túli rész felét (hagyaték felét) az örökgyó házastársa, illetve a másik felét az örökgyó szülei örököli fejenként egyenlő arányban. Az öröklésből kiesett szülő helyén a másik szülő és az örökgyó házastársa örököl fejenként egyenlő arányban.

Leszármazó és szülő hiányában, ha azok nincsenek, vagy nem örökölhetnek, az örökhagyó házastársa egyedül örököl.

Nem örökölhet az örökhagyó házastársa, ha az öröklés megnyílásakor a házastársak között életközösség nem állott fenn, és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az életközösség visszaállítására nem volt kilátás. Az örökhagyó házastársának az öröklésből való kiesésére az hivatkozhat, aki a kiesés folytán maga örökölné, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől mentesülne.

*Dr. Katona Klára
ügyvéd*

Az OMK szolgáltatásai továbbra is a rendelkezésére állnak

Elemi rehabilitációs tanácsadás elemi rehabilitációt biztosító civil szervezetek és látássérült személyek számára szolgáltatást nyújtó egyéb szervezetek számára

Elemi rehabilitációs tanácsadás kérhető:

- e-mailben az omk@vakokintezete.hu címen,
- telefonon a +36 20 379 4722 mobilszámon vagy a +36 1 872 95 90 /579-es melléken.

Infokommunikációs szakértői támogatás, melynek része az informatika oktatásához kapcsolódó személyes tanácsadás helyi eszközparkkal (hardver, szoftver) és az oktatók munkájával összefüggésben.

Az infokommunikációs tanácsadást az alábbi módon lehet igénybe venni:

- e-mailben, a helpdesk@infoalap.hu elérhetőségen,
- a +36 1 273 3188-as telefonszámon, illetve a +36 70 295 9288-as mobilszámon.

Ingyenes jogsegély szolgálat, melyet úgy tudnak igénybe venni, hogy a látássérült emberek vagy családtagjaik kérdéseit az érintett munkatársak, illetve szervezetek dolgozói összegyűjtik és továbbítják a jogi szakértőnek, megadva a kliens telefonos és/vagy e-mail elérhetőségét:

- a jogi szakértő kéthetente, a páros heteken hétfőn 14.00–16.00 óráig telefonon is elérhető a +36 1 872 95 90 /579 melléken és
- e-mailben: jogitan.kat.2013@gmail.com; omk@vakokintezete.hu

---

Életminőség – minőségi élet?

Az életminőség vizsgálatok (Singer, Ryff, 2001; Kopp, Kovács, 2006) pszichológiai szemléleti hátterét a pozitív pszichológia (pl. Seligman, 2002; Csikszentmihályi, 1997) irányzata adja. Képviselői szakítanak a pszichopatológiai tünetekre és folyamatokra fókuszáló megközelítéssel, és az emberi psziché erősségeit, a jól-lét és a bio-pszichoszociális egészség és boldogság (elégedettség) összetevőit helyezik kutatásaik középpontjába.

Az életminőség a személy genetikai adottsága, szocializációja, személyisége, életeseményei, szociális támogatottsága eredőjeként értelmezhető, ugyanakkor nem függetleníthető a tágabb értelemben vett kulturális, gazdasági, társadalmi, politikai környezet feltételeitől és változásaitól sem. A salutogenezis¹ (Antonovszky, 1985, 1987,

---

¹ a jóllét eredete, az egészség forrása – a salutogenezis fő kérdésfeltevése, hogy hogyan képesek az emberek egészségesek maradni, illetve újra azzá válni az egészségkárosító stressz hatása ellenére is

1993; id.: Skrabski, Kopp, Rózsa, Réthelyi, 2006) modell értelmében a mentális és szomatikus egészség csak rendszerszemléleti keretben értelmezhető, ahol az ember és környezete közötti harmónia a „testi-lelki-kapcsolati” egészség alapvető feltétele, amelyben az ember képes a változó kihívásokra adaptív viselkedéssel reagálni. Az adaptív megküzdés tehát hozzájárul a pozitív életminőséghez, és ezzel az egészség fenntartásához.

De mi történik akkor, amikor csődöt mond ez az alkalmazkodó képesség? Amikor valami olyan történik, ami megmásíthatatlanul és alapjaiban rengeti meg az egész addigi életet? Amikor az egészségünk, testi integritásunk visszafordíthatatlanul sérül? Az ilyen traumákat, veszteségeket Tedeschi és Calhoun (2004, in: Kulcsár, 2005) „szeizmikus” történéseknek nevezi, olyan élménynek, amely megrendíti az ember korábbi világképét, megkérdőjelezi az önmagáról és másokról kialakított kép érvényességét, és a meglévő kognitív sémák, struktúrák összeomlásához vezet. Azaz a kritikus élethelyzet a feltételezett világ alapkomponeenseit teszi bizonytalaná, „beleértve a világ jóindulatára, bejósolhatóságára, kontrollálhatóságára, az ember biztonságára, identitására és jövőjére vonatkozó feltevéseket” (Janoff-Bulman, 1992; id: Tedeschi, Calhoun, 2004 in: Kulcsár, 2005, 44.o).

„Azt éreztem, hogy eltűnök a világból”(József)

„Olyan, mintha meghalt volna egy részem.” (Zita)

A vizuális világ beszűkülése, bezáródása sokak számára ilyen „szeizmikus” történés. A testi integritás sérülése, a látás nagyfokú romlása, vagy teljes elvesztése olyan hosszantartó és intenzív stresszt okozó negatív életesemény, ami (vagy folyamatjellegéből adódóan az időben elhúzódó stressz miatt, vagy épp váratlanságánál és kontrollálhatatlanságánál fogva) próbára teszi az alkalmazkodó képességet, és ez jelentősen kihat az életminőség alakulására is (ld. a diagnózis után megnövekedik a depresszió komorbiditása², gyakoribbá válnak az egészségkárosító magatartásformák, stb).

„Máson sem jár az eszem, csak azon, hogy miért történt ez velem, és haragszom, folyton haragszom.” (Vera)

Minden veszteség jelentése személyes természetű (Viorst, 2002), ugyanakkor néhány általános jellemzője mindenképpen megragadható. A veszteség pszichológiai folyamatában, – a stresszel való telítettsége miatt – tüneti szinten gyötrő emóciók (szorongás, félelem, depresszív hangulat, düh, ellenségesség), negatív gondolkodási mintázatok (bénultság, negatív ruminatív³ gondolatok, jövőtlenség), negatív fizikai reakciók (általános diszkomfort érzés, fáradtság, szomatikus panaszok), destruktív magatartásformák (dohányzás, alkohol, evés hiánya vagy túlevés) alakulhatnak ki. A tünetek kiterjedtsége, intenzitása és idői lefutása jelentős mértékben függ a személyre jellemző megküzdési módoktól, azok adaptivitásától, amelyek szintén az egyén élettörténetébe ágyazottan, korábbi élettapasztalatai háttérén alakulnak ki.

Vajon hogyan válhat újra adaptívá a viselkedés egy ilyen szeizmikus esemény után? Hogyan lehet sikeres a traumával való megküzdés? Mi változik a pszichés realitásban a sikeres megbirkózás nyomán?

„Az egy fordulópont volt számomra, amikor elhatároztam, hogy kezembe veszem a fehér botot” (Andrea)

---

² társult betegség

³ vég nélküli rágódás egy adott témán

Az elfogadás felé vezető gyötrelmes utat mindenki másképp teszi meg, énejétől, adaptációs stratégiáitól, támogató másoktól függően. Van, aki a „lefelé hasonlítással” él, van, aki az áttolt kontrollt⁴ használja, vagy spirituális erőkből lel támaszra. Mások figyelmük fókuszát helyezik át a fenyegető gondolatokról, valamilyen örömet okozó dologra. A sikeres adaptáció eredményeként a viselkedés újra kompetenssé válik. A krízist átélő személy képes lesz az újabb kihívásokhoz eredményesen alkalmazkodni, és ez az élmény fokozatosan beépül az önmagáról alkotott tudásba, én-sémába; küzdelme eredményeként a magáról alkotott és a traumatikus esemény hatására megbomlott én-sémáit sikeresen újraalkotja. Ezen a ponton kapcsolódhatunk a koherens identitás kérdéséhez. Az identitás Erikson (1957, 1985) szerint normatív és akcidentális⁵ krízisekkel, konfliktusokkal való megküzdés folyamatában alakul.

„Sokat rágódtam magamon, meg a történeteken, de nem jutottam sehová. Aztán egyszer csak megértettem, miért én vagyok a főszereplője ennek a horrorfilmnek.” (Sándor)

A self-narratívum⁶ és az élet-narratívum⁷ tartalmazza és közvetíti az identitás konstruktív újjászerveződését (mint ahogy a krízis turbulens⁸ állapotában tudósítanak ennek ellenkezőjéről, a maladaptív⁹ spirál nyomán kialakuló inkohérens¹⁰ énről is). Az élettörténeti elbeszélések csomópontjai mindig az identitás koherencia szempontjából fontos eseményeket jelölik, és ezek szinte kivétel nélkül a biztonságvesztés és biztonság növekedés élményeihez kapcsolódnak. A veszteségek feldolgozásának folyamatát és az ebben újjászülető én-identitás minőségét tehát leginkább a narratívumok szintjén ragadhatjuk meg (Erős, Ehmann 1996; László, 2002; Erős, 2004).

Ebben a gondolati keretben kap értelmet és jelentőséget a komplex rehabilitáció részeként felkínált pszichológiai segítségnyújtás, amelyben a kliens a traumatikus életesemény narrációját szövi meg, és egyben saját én-narratívumát alkotja újra. Természetesen a diagnózissal való szembesüléstől a rehabilitációs munka végéig tartó folyamatban olyan terápiás intervenciót alkalmazunk, amely megfelel a kliens aktuális szükségleteinek, állapotának. Így a pszichés rehabilitációban helyet kaphatnak krízisterápiák, szupportív¹¹, edukatív és feltáró terápiák egyaránt, amelyek a pozitív adaptációs stratégiák kialakításán túl a self- és élet-narratívumok újjászervezéséhez is teret és keretet adnak. Mindehhez a humanisztikus és/vagy pozitív pszichológiai emberkép adja az elkötelezett bizalmat és hitet. Hitet a személyes szabadságban és autonómiában, a lehetőségekben és a személyes növekedésre való képességben, illetve annak erejében (Joseph, 2010). Ez az, amit közvetíthetünk a rehabilitációs munkában.

Számos tanulmány bizonyítja az olyan multidiszciplináris rehabilitációs szolgáltatások eredményességét, amelyek érzelmi-pszichés támogatást is képesek adni a látásukat veszített embereknek (Murray és mtsai, 2009; Nyman és mtsai 2010). (pl. a rehabilitációs szolgáltatások igénybevétele alacsonyabb depressziós rátával jár együtt). Ennek ellenére a frissen diagnosztizált klienseknek sajnos csak 2 %-a él a diagnózis utáni első évben a formális pszichológiai tanácsadás lehetőségével, illetve fogadja el az érzelmi támasznyújtás e professzionizált formáját (Douglas és mtsai 2008). (Saját tapasztalataink is ehhez hasonlóan alacsony arányt mutatnak). A vizuális világ elsötétülése nemcsak egyszeri veszteség, hanem veszteségek és változások láncolata, amelyben a bizonytalanság, a szegény, a reménytelenség, a megrendült önbizalom, a szorongás érzése szervezi a viselkedést. Ebben az átalakulásban – ahogy fentebb láttuk – sérül a személy identitásának koherenciája, kapcsolatai átrendeződnek, megváltozik a szociális státusa, életformája, anyagi helyzete. Bár a családnak, közösségnek, ezen belül

⁴ kontroll a betegség következményei fölött, illetve a betegség által nem érintett területeken

⁵ véletlenszerű, hirtelen bekövetkező

⁶ az egyénnek saját magáról alkotott, idői és oksági összefüggéseket tartalmazó története

⁷ az egyénnek az életről, saját életéről alkotott, idői és oksági összefüggéseket tartalmazó története

⁸ örvénylő

⁹ rosszul alkalmazkodó

¹⁰ széteső

¹¹ támogató

a sorstárs közösségnek nagy megtartó ereje lehet – mikor minden változni látszik –, nem mindenki tudja, meri ezeket a természetes segítő erőket gyógyulása érdekében használni. Épp ezért az ő esetükben különösen fontosak azok a rehabilitáció folyamatában alkalmazott pszichológiai segítő intervenciók¹², amelyek a látásvesztés traumájával való sikeres megküzdést és az újjáépülést szolgálják. A megnövekedett önbecsülés, a koherens én-érzés¹³, a megerősödő kapcsolatok, az alacsonyabb depresszió szint, az öngyilkossági rizikó csökkenése, a fejlődő életminőség és az újonnan kialakított minőségi élet a pszichés rehabilitáció hozadéka lehet (Dale, 2008).

Felhasznált irodalom:

- Csikszentmihályi M. (1997): *Flow –Az áramlat*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Dale, S. (2010): *Songs at Twilight*. British Journal of Visual Impairment, 28. évf. 3. szám, 204–220.
- Douglas, G. – Pavey, S. – Corcoran, C. (2008): *Network 1000: Acces to information, services, and support for people with visual impairment*. University of Birmingham, Birmingham.
- Erikson, E.H. (1957): *Az emberi fejlődés 8 szakasza*. In: Szakács, F. – Kulcsár, Zs. (szerk.)(1985): *Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II. Elméleti irányzatok*. Tankönyv Kiadó, Budapest, 160–175.
- Erős F. (2004): *Bevezetés: A narratív fordulat*. Magyar Pszichológiai Szemle, 59. évf. 3. szám, 295–299.
- Erős F. – Ehmann B. (1996): *Az identitásfejlődés tükröződése az önéletrajzi elbeszélésekben*. In: Erős F. (szerk.): *Azonosság és különbözőség*. Scientia Humana, Budapest, 96–113.
- Kulcsár Zs. (szerk.) (2005): *Teher alatt... Pozitív traumafeldolgozás és poszttraumás személyiségfejlődés*. Trefort Kiadó, Budapest.
- László J. (2002): *Narratív pszichológia: új megközelítés a pszichológiában*. In: László J. – Thomka B. (szerk.): *Narratívák V., Narratív pszichológia*. Kijárat Kiadó, Budapest.
- McAdams, D.P. (1993): *The stories we live by. Personal Myths and the Making of the Self*. William Morrow and Company, INC, New York.
- Nyman, SR. – Gosney, MA. – Victor, CR. (2010): *Psychosocial impact of visual impairment in working-age adults*. British Journal of Ophthalmology, 94./11. szám, 1427–1431.
- Seligman, M.E.P., Csikszentmihályi, M.: *Positive Psychology: An introduction* American Psychologist, 55, 5-14.
- Singer, B.H. – Ryff, C.D. (2001): *New horizons in health: An integrative approach*. National Academy Press, Washington, D.C.
- Skrabski Á. – Kopp M. – Rózsa S. – Réthelyi J. (2006): *A koherencia, az élet értelme, mint az életminőség fontos dimenziója*. In: Kopp M. – Kovács M. E.: *A magyar népesség életminősége az ezredfordulón*. Semmelweis Kiadó, Budapest, 146–156.
- Tedeschi, R. G. – Calhoun, L. W.(2004): *A poszttraumás növekedés alapjai: Új megfontolások*. In: Kulcsár Zs. (szerk.) (2005): *Teher alatt... Pozitív traumafeldolgozás és poszttraumás személyiségfejlődés*. Trefort Kiadó, Budapest, 73–89.
- Tedeschi, R. G. – Calhoun, L. W. (2004): *Poszttraumás növekedés: elméleti alapok és empirikus bizonyítékok*. In: Kulcsár Zs. (szerk.)(2005): *Teher alatt... Pozitív traumafeldolgozás és poszttraumás személyiségfejlődés*. Trefort Kiadó, Budapest, 37–67.
- Viorst, J. (2002): *Szükséges veszteségeink. Lélek kontroll sorozat*. Háttér Kiadó, Budapest. 2002

Kovács Éva
klinikai szakpszichológus

---

¹² beavatkozás

¹³ egységes, összerendezett én-érzés, az önmagunkról alkotott egységes kép

A kapcsolathálózatról dióhéjban

A kapcsolathálózat jelentősége szociális jólétünk szempontjából

Amikor a kapcsolathálózat kifejezéssel találkozunk, elsősorban más személyekhez, azon belül is a szorosan mellettünk, velünk valamilyen kötésben élő személyekhez fűződő viszonyainkra gondolunk. Nem szabad azonban megfeledkeznünk azokról az intézményesült, különféle ellátásokat nyújtó szervezetekről és az általuk foglalkoztatott szakemberekről sem, melyekhez abban az esetben fordulhatunk, ha a körülöttünk élő személyek segítségére nem számíthatunk.

A kapcsolathálózat tehát egy egyén viszonyulása a társadalom többi tagjához, intézményéhez. Az egyén kapcsolatainak alakulásával több tudományág is behatóan foglalkozik, amelyek közül kiemeljük a szociális munkát, és megemlítjük a szociológiát. Ez utóbbi terület vette először górcső alá az egyén kapcsolatait és hívta fel a tudományos világ figyelmét a jelentőségére.

Mivel kapcsolatainkon keresztül illeszkedünk a minket körülvevő társadalomba, fontos megvizsgálnia minden segítő szakembernek, hogy az a személy, akivel foglalkozik, mennyire szenved hiányt vagy mennyire rendelkezik megfelelő támaszokkal. Hiába nyújtunk komplex átfogó segítséget, ha az illetőt a közös munka során megoldhatatlannak tűnő családi gondok nyomasztják, illetve felmerülő problémáit nem képes megosztani ismerőssel vagy baráttal. Amennyiben beigazolódik a kapcsolatok szűkös megléte, akár kirívó esetben teljes hiánya, úgy elindul az egyén izolációja a társadalomtól. Az elszigetelődés jelentősen befolyásolja az egyén problémamegoldó képességét, szabadidejének eltöltését, munkájában/munka keresésében való sikerességét, teljesítményét és elismertségét. Ugyan a média folyamatosan azt hangsúlyozza, hogy az önérvényesítés és az individualizáció korát éljük, és mindenki a saját maga jólétéért felelős, azonban nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a javak jelentős részét kapcsolataink segítségével érhetjük el. Nem véletlen, hogy a kutatók már több éve előszeretettel beszélnek a kapcsolatokról, mint tőkéről (kapcsolati tőke), amit nem elég megszerezni, fenn is kell tartani. Itt szükséges megemlíteni, hogy nem elegendő, ha valaki rendelkezik kapcsolatokkal, fontos, hogy azok minőségi, könnyen aktivizálható kötések legyenek, amelyeket szükség esetén az egyén könnyen mozgósíthat.

Kapcsolataink ápolására és bővítésére a „rég” hagyományos formákon (például a személyes vagy telefonon keresztüli kapcsolattartás) túl a modern technika sok más lehetőséget is kínál. Az e-mail és Skype mellett megjelentek a most már minden korosztály körében népszerűnek mondható közösségi oldalak (például Facebook) vagy a sokkal inkább szakmai presztízst és reklámot elősegítő, bár Magyarországon még kevésbé ismert, szakmai tudást népszerűsítő weblapok (például LinkedIn). Az online felületeken szerzett kapcsolatok tekintetében természetesen többszörösen igaz a minőségi kapcsolat kérdése, hiszen az ott bejelölt barátok száma nagyon ritkán tükrözi az egyént körülvevő támogató háttér valódi kiterjedtségét.

A szociális munkás, mint segítő szakember a rendelkezésre álló eszközökkel egészen pontosan meg tudja határozni az egyént körülvevő kapcsolathálózat állapotát. Fontos, hogy a kapcsolathálózat felmérését a segítő szakember nem önmaga miatt végzi, hanem azért hogy a kliens fel tudja ismerni, ki tudja aknázni a kapcsolataiban rejlő támaszokat. A segítő dolga csupán annyi, hogy felhívja a figyelmet a támaszok fontosságára és támogassa a meglévő kapcsolatok rendszerezését, áttekintését. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy vannak olyan kapcsolatok, amelyek terhelőek lehetnek a kliens számára – ilyenkor a közös munka céljává válhat a kapcsolatok közötti szelektálás. Néhány korábbi kutatás felhívja a figyelmet arra, hogy a hálózat vizsgálatakor a kliens

életkora, neme, vagy akár etnikai hovatartozása, iskolázottsága meghatározó tényezők, hiszen döntően befolyásolhatják kapcsolatháló milyenségét.

Az első interjú és személyes beszélgetések mellett tesztek/adatlapok is a rendelkezésre állnak a kapcsolathálózat felmérésére, például:

- A **kapcsolati kártya** a kliens meglévő kapcsolatait bontja primer (elsősorban szűk-tág családi, baráti, ismerősi, szomszédi kapcsolatok), szekunder (munkahelyi, kollegiális, iskolai kapcsolatok), terciér (önsegítő-segítő kapcsolatok) kapcsolatokra, ezzel segítve a rangsorolást, illetve annak megállapítását, hogy hol szükséges a szakember támogatása. Továbbá nemcsak a kapcsolatokat tipizálja, hanem közelség-távolság mátrixban is különbséget tesz a támaszok között.
- A **támasznyújtó mátrix** segít tisztázni, hogy a kliens mely kapcsolataitól milyen jellegű segítségre számíthat, melyek lennének fontosak ezek közül, de ugyanakkor adott pillanatban nem kapja meg ezt.
- A **hálózat nagyságát vizsgáló táblázat** rendszerezi a meglévő kapcsolatokat, fényt derít arra, melyek aktívak, illetve passzívak, mely területeken segíthet a szakember a passzív erőforrások mozgósításával, mely kapcsolatok mikor alakultak, illetve választ ad arra a nagyon fontos kérdésre, hogy a kliens támasznak tekinti-e azt az adott kapcsolatot.
- A **hálózat összetételét vizsgáló táblázattal** tisztázható, hogy a klienssel kapcsolatban álló személyek egymással ápolnak-e kapcsolatot, és ha igen, akkor ez milyen jellegű; milyen kötések jelennek meg a klienssel kapcsolatban álló támasznyújtó személyek között.
- A **network napló** hazánkban újdonságnak számító módszer; a magyarországi kutatások csak most kezdik felismerni hatékonyságát. Segítségével rengeteg adatot kaphatunk a kliens adott időszakban lebonyolított kapcsolatainak forgalmáról, azok tartalmáról és mélységéről. Ráadásul a kitöltése csupán napi néhány percet igényel.

A segítő munka során az egyén kapcsolatai változhatnak, ezért érdemes a szakember által alkalmazott felmérést a közös munka végén is elvégezni, így adatot nyerhetünk a pozitív változások alátámasztására is.

Az Országos Felnőtt Látásvizsgáló és Állapotfelmérő Központban (OFLÁK) a szakmai teamben dolgozó szociális munkás vizsgálja az érkező személy kapcsolati hálóját. Elsősorban a vizsgálatra speciálisan összeállított ellenőrző listában szereplő kérdések segítségével, de ha indokolt, úgy lehetőség van a fentebb felsorolt tesztek/adatlapok felvételére négy szemközt is.

Leginkább a kapcsolati kártya módszerét alkalmazzuk, hiszen viszonylag rövid idő alatt sok információt képes nyújtani a személyt körülvevő kapcsolati hálóról. A megszerzett információk nemcsak a szociális szakemberek számára hasznosak, a klienssel foglalkozó egyéb szakember is támaszkodhat rájuk: a meglévő kapcsolatok feltérképezése hozzájárul ahhoz, hogy a kliens igényeihez, élethelyzetéhez mérten kaphassa meg a legmegfelelőbb támogatást.

A mai szociálpolitikai trendek a szubszidiaritás elvének erősödése mentén fogalmazzák meg a segítségnyújtást. Mindez pár szóban összefoglalva azt takarja, hogy az egyénnek elsősorban saját magán kell segíteni, de ha ez valamilyen oknál fogva nem megoldható, akkor primer vagy szekunder kapcsolatait hívhatja segítségül. Amennyiben ezek a kapcsolatok sem működnének, az állam, mint segítő tud belépni a maga kialakított intézményes rendszerével. A kapcsolathálózati szociális munka megjelenése a szakmán belül tehát részben ennek az elméletnek köszönhető.

Felhasznált, ajánlott irodalom:

- Albert Fruzsina – Dávid Beáta (2007): *Embert barátjáról, A barátság szociológiája*. Századvég kiadó, Budapest.
- Albert Fruzsina – Dávid Beáta (2011): *A kapcsolati tőke dimenziói etnikai metszetben*. In: Varga V. Attila: *Társadalmi kapcsolathálózatok elemzése*. BCE Szociológiai és Társadalompolitikai Intézet, Budapest.
- Angelusz Róbert – Tardos Róbert (1998): *A kapcsolathálózati erőforrások átrendeződésének tendenciái a kilencvenes években*. In: Kolosi, T. – Tóth I.Gy. – Vukovich, Gy.: *Társadalmi riport*. TÁRKI, Budapest, 237–256.
- Castels, Manuel (2007): *Az információ kora: Gazdaság, társadalom és kultúra, I. kötet: A hálózati társadalom kialakulása*. Gondolat-Infonia, Budapest.
- Csoba Judit: *A munkanélküliek kapcsolatainak alakulása a munkanélküliség ideje alatt*. In: Esély, 1993/4. szám, 64–73.
- Udvari Kesrtin: *Kapcsolathálózati megközelítés a szociális munkában*. In: Esély, 2011/5. szám, 100–117.

Vajda Kinga
VÁI OFLÁK, szociális munkás

Új telefonos alkalmazás látássérült személyeknek

A Reuters hírportálon 2014. szeptember 22-én jelent meg az a cikk, amely röviden bemutatja az Apple cég új, látássérült felhasználóknak kifejlesztett alkalmazását¹⁴. A KNFB Reader nevű program a mindennapi életben előforduló nyomtatott szövegeket (pl. hirdetmények, prospektusok, felhívások stb.) olvassa fel.

A látássérült személyeknek korábban is volt lehetőségük arra, hogy nyomtatott síkírású szöveget olvassanak, de ehhez az anyagot előbb be kellett szkennelni, átkonvertálni és csak ezután tudta a számítógép képernyőolvasó programja felolvasni a dokumentumot. Ez a telefonos applikáció is hasonló elven működik, viszont nagy előnye, hogy bárhol, bármikor használható, a telefonon és az elolvasni kívánt szövegen kívül nincs szükség egyéb berendezésre. Az alkalmazás működése viszonylag egyszerű; a kamera rögzíti a képet, a szoftver felismeri a karaktereket, az Apple telefonon található VoiceOver program pedig felolvassa a képen látható szöveget. Amerikában korábban is elérhető volt egy K-reader nevű speciális segédeszköz, ami hasonló funkciót látott el, de az applikációval a látássérült személyeknek most már elég csak a telefonjukat maguknál tartani.

A program – amelynek ára 99 dollár – az amerikai National Federation of the Blind és Ray Kurzweil, mesterséges intelligenciával foglalkozó amerikai feltaláló közötti több évtizedes együttműködésének eredményeként jött létre.

Mit tud a KNFB Reader program?¹⁵

Az applikáció legjobban a személyi számítógépről kinyomtatott szövegek olvasásához használható. A program felismeri a különböző méretű, betűtípusú, színben és kontrasztban változatosan nyomtatott szövegeket is. Segítségével hozzáférhetővé válnak például:

- könyvek,
- magazinok,
- étlapok,
- számlák,

---

¹⁴ <http://mobile.reuters.com/article/idUSKCN0HH2A320140922?irpc=932>

¹⁵ <http://www.knfbreader.com/>

- iskolai vagy konferencián kézbeadott A/4-es méretű anyagok,
- előadásokon vetített PowerPoint diák,
- élelmiszerek csomagolásán található összetétel és tápanyag listák,
- rendezvényen programok,
- utazáskor a kinyomtatott jegyen található információk,
- CD/DVD borítóján található felirat stb.

A programot úgy tervezték, hogy képes legyen a lehető legtöbb típusú és fajtájú szöveget felismerni, de mivel számítógépes szoftverről van szó, ezért alkalmazásának természetesen vannak korlátai; például nem ismeri fel a kézírást, egy kijelzőn folyamatosan futó szöveget, vagy a háztartásban található csomagolóanyagokon (pl. tejes doboz, tisztítószer) olvasható nevet, ha azok „művészi” kivitelezésűek vagy túl sok kép van körülöttük.

Az alábbi esetekben a program nem mindig működik megfelelően:

- hengeres felületeken (pl.: gyógyszeres üveg, konzerv) található információk felolvasása, ha részben hiányos vagy kopott a felirat
- LED és LCD kijelzőn folyamatosan változó felirat (digitális óra, mobiltelefon és számítógép kijelző)
- árusító automaták kijelzője és gombjai (pl. bankautomata, jegyautomata)
- vésett feliratok (pl.: berendezések sorozatszám)
- nagyon nagy betűméret
- kifüggesztett feliratok (pl. tömegközlekedési eszközök száma, kirakatba kiakasztott feliratok)
- analóg óra kijelzője

Az emberi látáshoz hasonlóan a KNFB Reader teljesítményét is több tényező befolyásolja, ilyen például:

- a felület visszatükröződése, csillogása
- a kamera és a szöveg közötti távolság
- a szöveg mérete
- a papíron található gyűrődések, ráncok
- a háttér színe és mintázata
- a megvilágítás
- az árnyékok
- belógó tárgyak (pl. nyaklánc vagy ujj) a kamera előtt

A legutolsót kivéve a kamera a fenti körülmények változatosságához bizonyos mértékig képes alkalmazkodni, ennek ellenére azonban érdemes figyelni arra, hogy a lehető legoptimálisabb körülményeket biztosítsuk a szkenneléshez. Kivitelezéséhez pontos leírást ad a gyártó a program honlapján¹⁶.

Fontos még megemlíteni, hogy a felhasználó több oldalt is egymáshoz adhat, így ha például egy használati utasítás vagy egy gyógyszer betegtájékoztatója több oldalból áll, akkor a szkennelt oldalakat a program – a felhasználó utasítása szerint – egy dokumentumként kezeli és így is olvassa fel azt. Ha a nyomtatott dokumentum több oszlopból áll, akkor a telefon felajánlja az oszlopok vagy sorok felolvasásának lehetőségét. Ez azért hasznos, mert számlák esetében a sorok, míg egy újságcikk esetében egy-egy oszlop tartalmára vagyunk kíváncsiak. Az iPhone-t Bluetooth Braille-kijelzőhöz csatlakoztatva siketvak felhasználók számára is akadálymentessé tehető az alkalmazás. A program további előnye, hogy automatikusan felismeri, hogy a dokumentum milyen nyelven íródott.

¹⁶ http://www.knfbreader.com/pdf/KNFBReader_QuickStart-EN.pdf

Az alkalmazás egyelőre még nem érhető el magyarul, de ahogy a RoboBraille-t¹⁷ is adaptálták magyar nyelvre, úgy remélhetőleg hamarosan hozzáférhetővé válik a hazai felhasználók számára.

Duhonyi Adrienn
VÁI OMK, módszertani munkatárs

Negyedévente megjelenő hírlevelünkbe várjuk kedves olvasóink látássérült személyek rehabilitációjával, támogatásával foglalkozó szakcikkeit, esettanulmányait és érdeklődésre számot tartó hírekről, eseményekről szóló felhívásait, beszámolóit a omk@vakokintezete.hu e-mail címre.

Fehér Bot Hetek programsorozat a VÁI-ban

A VÁI minden évben megrendezi a Fehér Bot Napjához kapcsolódó Fehér Bot Hetek rendezvénysorozatát, amely idén október 1-én vette kezdetét az Idősek Világnapi Ünnepséggel.

Ezt követően október 6. és 9. között a VÁI Egészségnapok keretében az érdeklődők különböző szűrővizsgálatokon (hallásvizsgálat, testsúly, testmagasság, testzsír, pulzus, RR, koleszterin, vércukorszint mérés, stb.) vehettek részt.

A hazai Látás Világnapja hivatalos nyitóeseményén, október 9-én Győrben a szűrővizsgálatok és a rehabilitáció fontosságára hívtuk fel a figyelmet a Magyar Szemorvos Társaság, Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, a Semmelweis Egyetem Szemészeti Klinika, a győri Petz Aladár Megyei Oktató Kórház, a Vakok Állami Intézete és a Peter Cerny Alapítvány együttműködésével.

Október 15-én kerül sor a rendezvénysorozat hivatalos megnyitójára, amelyen Czibere Károly, az EMMI szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára mond ünnepi beszédet. Ezt követően színes programokkal várjuk az érdeklődőket: a „Tapintható”, az „Ismert hangok – Híres maszkok” és az „Ügyes kezek” kiállításokkal.

A teljes rendezvénysorozat október 22-éig várja az érdeklődőket. Ízelítő a további programokból: egyebek között az „Ügyfélváró” – érzékenyítés szolgáltatóknak, Braille-verseny és Szimulációs szoba című rendezvények fogadják a látogatókat.

Részletes programot a titkarsag@vakokintezete.hu e-mail címen és a +39 1 872 9590-es telefonszámon kérhetnek.

---

¹⁷ <http://www.vakokintezete.hu/letoltesek/omkhlev07.pdf>

Hogyan lehet kapcsolatba lépni velünk?

Vakok Állami Intézete, OMK
Cím: 1146 Budapest,
Hermina út 21.
Telefonszám: +36 1 872 9590
(579-es mellék)
Mobilszám: +36 20 379-4722
E-mail: omk@vakokintezete.hu
Honlap: www.vakokintezete.hu

TÁMOP-5.4.7-12/1-2012-0001

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE